

SZTUKA

EDUKACJI

PRZESTRZEŃ

UWAŻNYCH

RELACJI

**KONFERENCJA
21-22.11.2019
BYTOM**

SZTUKA EDUKACJI. PRZESTRZEŃ UWAGAŻNYCH RELACJI

Szkoła to miejsce budowania relacji między uczniami, nauczycielami, rodzicami. Projekty edukacji kulturalnej i artystycznej umożliwiają poszerzenie tych relacji o innych uczestników, a także o inne obszary: relacje z dziełem, sztuką, kulturą. Uświadamiają, że możemy mieć wpływ na otoczenie i uwrażliwiają na potrzeby innych. Motywują do rozwijania własnych zainteresowań. Umożliwiają podejmowanie własnych inicjatyw i przygotowują na ryzyko, jakie wiąże się z działaniem. Kładą nacisk na pracę w zespole. Szkoła to także miejsce, w którym młody człowiek kształtuje swoją tożsamość, buduje relacje z samym sobą i ze światem.

Właśnie relacjom poświęcamy tegoroczną konferencję z cyklu *Sztuka edukacji*. Oddając głos młodzieży i przyglądając się projektom wybranym w otwartym konkursie, będziemy szukali odpowiedzi na pytania: co tak naprawdę jest ważne w edukacji? Co w nas zostaje i co sami chcemy przekazać w procesie uczenia? Jaką funkcję pełnią projekty kulturalne w życiu szkolnym? Jaka jest rola relacji w życiu szkoły?

Te pytania będą nam towarzyszyły przez całą konferencję, która w tym roku gości w Bytomiu, a naszymi gospodarzami są Bytomski Teatr Tańca i Ruchu ROZBARK oraz Bytomskie Centrum Kultury. Pierwszego dnia konferencji będzie można zapoznać się z projektami wybranymi w otwartym konkursie. Drugiego dnia odbędą się warsztaty prowadzone przez artystów związanych z bytomskimi instytucjami: CSW Kronika i Teatrem ROZBARK. Tego dnia odbędzie się również panel poświęcony bytomskim projektom realizowanym w przestrzeni miasta oraz spacer historyczny po dotychczas zaniedbanej, a dziś poddawanej rewitalizacji i odkrywanej na nowo dzielnicy Rozbark. Ponadto specjalnie na czas konferencji do Bytomskiego Centrum Kultury zostanie przeniesiona wystawa edukacyjna *Pępek świata*, przygotowana przez Kronikę i tam wcześniej prezentowana.

Mamy nadzieję, że konferencja ułatwi nawiązanie współpracy między przedstawicielami szkół i ośrodków a animatorami, zainspiruje uczestników do działań partnerskich, jak również stworzy pole do ciekawych dyskusji i rozmów.

Katarzyna Michalska i Anna Zdzieborska
koordynatorki tegorocznej konferencji

21 LISTOPADA (CZWARTEK)

BYTOMSKI TEATR TAŃCA I RUCHU ROZBARK

9.30–11.00 REJESTRACJA UCZESTNIKÓW

11.00–11.30 OTWARCIE KONFERENCJI

11.30–13.00 PANEL: NIEWIDZIALNE ŚRODOWISKO — DOBRE RELACJE, KTÓRE DAJĄ SIĘ

Czym jest środowisko szkoły? Co się na nie składa? Jaki wpływ na rozwój człowieka ma środowisko i jak sami ludzie wpływają na nie? Czy szkoła, zgodnie ze stanowiskiem niektórych pedagogów, jest miejscem naturalnego rozwoju jednostki i czy pozwala czerpać rozwijającemu się człowiekowi niezbędne do tego rozwoju składniki? Odwołując się do idei Heleny Radlińskiej, zastanowimy się nad rolą relacji w środowisku szkolnym.

W rozmowie wezmą udział: dr hab. Krzysztof Maliszewski (Uniwersytet Śląski w Katowicach), Aleksandra Drzazga (Zespół Szkół Ogólnokształcąco-Technicznych w Lublińcu), Katarzyna Michalska (Wydział Kultury i Sportu Urzędu Miasta w Bytomiu), Agnieszka Brzezinka, Patryk Kaczmarek, Agnieszka Sośnia, Paulina Jędrzejczyk (absolwenci Klas Aktywności Twórczej w dawnym Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. J. Szafranka w Bytomiu)

dr hab. Krzysztof Maliszewski — pracuje w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W latach 2015–2019 kierownik Zakładu Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania. Autor książek: *Teoria wychowania moralnego w pedagogice kultury II Rzeczypospolitej* (Katowice 2004), *Ciemne iskry. Problem aktualizacji pedagogiki kultury* (Toruń 2013), *Pedagogika na pograniczu światów. Eseje z cyklu „Medium Mundi”* (Katowice 2015). Współautor książki *Istota, sens i uwarunkowania (wy)kształcenia* (Kraków 2019). Współredaktor ukazującej się w latach 2005–2016 interdyscyplinarnej serii wydawniczej „Medium Mundi”. Redaktor części monograficznej czasopisma „Chowanna” (2017, t. 1) zatytułowanej: *Niebezpieczna humanistyka — wywrotny wymiar pedagogiki i edukacji*. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na problematyce pedagogiki kultury, pedagogice filozoficznej (zwłaszcza aksjologicznych i antropologicznych aspektach wychowania), historii myśli pedagogicznej oraz hermeneutycznych podstawach humanistyki.

Aleksandra Drzazga — nauczycielka języka francuskiego oraz przedmiotu Wychowanie do twórczości w Klasach Aktywności Twórczej — autorskiego programu realizowanego w dawnym Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu. Absolwentka romanistyki, Reżyserii Teatru Dzieci i Młodzieży oraz Kursu Mistrzowskiego dla absolwentów Reżyserii Teatru Dzieci i Młodzieży (Akademia Sztuk Teatralnych im. S. Wyspiańskiego we Wrocławiu). Współpracuje z działem Pedagogiki Teatru w Instytucie Teatralnym im. Z. Raszewskiego w Warszawie, dla którego prowadzi warsztaty z zakresu pedagogiki teatru. Autorka scenariuszy na portalu Teatroteka Szkolna.

Katarzyna Michalska — absolwentka filologii polskiej na Uniwersytecie Śląskim oraz studiów podyplomowych w Warszawskiej Szkole Filmowej. Doktorantka na Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji UŚ. Nauczycielka języka polskiego oraz Wychowania do twórczości w ramach autorskiego programu Klas Aktywności Twórczej, realizowanych w Gimnazjum nr 1 w Bytomiu w latach 2003–2019. Finalistka Nagrody im. Ireny Sendlerowej „Za naprawianie świata”. Autorka publikacji i scenariuszy dla nauczycieli oraz licznych wystąpień podczas ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji z zakresu edukacji kulturowej, medialnej i filmowej. Animatorka kultury. Obecnie zajmuje stanowisko inspektora w Wydziale Kultury i Sportu Urzędu Miasta w Bytomiu.

13.00–13.30 PRZERWA NA KAWĘ

13.30–15.00 PANEL: W RELACJI Z PRZESZŁOŚCIĄ

moderator: Andrzej Kasperek

HEINRICH SCHULC BEUTHEN. ŻYCIE — TWÓRCZOŚĆ — INSPIRACJE

Anna Rak (Muzeum Górnośląskie w Bytomiu)

Heinrich Schulz Beuthen. Życie — twórczość — inspiracje jest projektem Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, zakładającym ścisłą i wielotorową współpracę naukowców z Działu Historii MGB ze szkołami, stowarzyszeniami, lokalnymi artystami i edukatorami. Celem projektu było stworzenie wspólnej wystawy przypominającej znanego, choć dziś zapomnianego kompozytora, pochodzącego z Bytomia, którego imieniem nazywano przedwojenne bytomskie ulice. Pretekstem do badań i wystawy była setna rocznica

śmierci kompozytora. Wychodząc od skąpych danych biograficznych, udało się zebrać bogaty materiał wystawienniczy, w tym film edukacyjny odtwarzający obyczajowość XIX-wiecznego Bytomia. Doświadczenia zdobyte podczas organizacji ekspozycji wpłynęły na następne projekty muzealne.

O!BŁĘDNEkino

Marta Łabęcka (LO im. Henryka Sienkiewicza w Szydłowcu)

Wielu mieszkańców Szydłowca w swej pamięci przechowuje wspomnienia związane z miejskim kinem. Pokolenie 30- i 40-latków z sentymentem opowiada o seansach filmowych i tłumnych kolejkach po bilety. Natomiast starsze pokolenie — liczne zabawy i akcje angażujące mieszkańców miasta. Realizując nasz projekt, chcieliśmy rozpocząć minibadania nad wspomnianym tematem, a także skierować do mieszkańców wypowiedź artystyczną będącą efektem kilku spotkań warsztatowych. Uczniowie wzięli udział w spotkaniach z mieszkańcami Szydłowca, zajęciach historyczno-dziennikarskich, warsztatach dotyczących komunikacji wizualnej, projektowania graficznego oraz Glitch Art. Ogłosiliśmy stan ERROR — błąd systemu miasta. Zajęliśmy się więc zastaną rzeczywistością, przetwarzając błąd w twórczą realizację. Na zakończenie naszych działań zadaliśmy pytanie: „Czy chcemy kina w mieście? My uczniowie LO, My mieszkańcy Szydłowca”. I zaprosiliśmy mieszkańców na premierę naszego filmu *O!BŁĘDNEkino* w naszym „oblędnym kinie”.

ŻYWY MOST PAMIĘCI / LIVING MEMORY BRIDGE

Jakub Niewiński (Komitet Partnerski Ziemi Goślińskiej)

W działaniach Komitetu Partnerskiego Ziemi Goślińskiej promujemy postawę obywatelską opartą na relacjach, oswajając ludzi z różnorodnością przestrzeni i budując indywidualną odpowiedzialność oraz gotowość do pracy na rzecz lokalnego środowiska. Wyrazem tej misji jest współpraca ze Szkołą Podstawową nr 1 im. Karola Marcinkowskiego/Gimnazjum nr 1 im. Hipolita Cegielskiego w Murowanej Goślinie i wspólne odkrywanie wielokulturowej tkanki naszego miasta poprzez edukację kulturalną. Efektem takich działań jest projekt *Żywy Most Pamięci/Living Memory*

Bridge, który zrealizowaliśmy we współpracy z Forum Dialogu oraz Poznańską Gminą Żydowską. Centralnym momentem inicjatywy były relacje w różnych odsłonach — zarówno w przestrzeni wirtualnej, jak i realnej. Zaprosiliśmy do Murowanej Gośliny potomków dwóch żydowskich rodzin: Yaira Gila z Izraela oraz Judith Wimborne z Australii. Razem budowaliśmy makietę nieistniejącej synagogi, wędrowaliśmy śladami dawnej Jüdische Straße, debatowaliśmy na temat „(Nie)Pamięci” i wzruszaliśmy się podczas kadiszu odmówionego po raz pierwszy po wojnie w przestrzeni byłego kirkutu. Efekty naszych działań pokazują, że można znaleźć miejsce na takie aktywności w polskiej szkole.

POLUBIĆ WIZJONERÓW SZTUKI

Agnieszka Forys i Michał Zakrzewski (VII LO im. Zofii Nałkowskiej w Krakowie)

Projekt Wyspiański to działania artystyczno-edukacyjno-wychowawcze dla klasy prowadzonej metodą projektu. Głównym jego elementem jest współpraca z Muzeum Narodowym w Krakowie oparta na programie „Zmierzyć się z kulturą” oraz z Cricoteką. Projekt podzielony jest na trzy odsłony (wg porządku pracy w liceum): I. Wyspiański z Krakowa — Kraków Wyspiańskiego; II. Teatr Wyspiańskiego; III. Dzieło Wyspiańskiego jako miara rzeczywistości. Współpraca z MN stała się dla uczniów inspirującą przygodą, która wyzwoliła w nich siłę kreacji artystycznej. Dowiodła tego pokonkursowa wystawa fotografii *Mistyczne spojrzenie Plant* — portret pejzażu oraz performans, przygotowane w MN. Współpraca z aktorem teatru Kantora, Bogdanem Renczyńskim, pozwoliła młodzieży poznać teatralną metodę Kantorowską, a lektura dramatów Wyspiańskiego oraz wniknięcie w jego twórczy wysiłek intelektualny motywowany niezgodą „na brak sensu istnienia”, dały im możliwość namysłu nad własnym sposobem istnienia i szansę uniknięcia pułapki „egzystencji nieuzasadnionej”.

dr hab. Andrzej Kasperek — absolwent socjologii oraz filozofii Uniwersytetu Śląskiego. Członek Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, przewodniczący Sekcji Socjologii Religii PTS, zastępca przewodniczącego Komisji ds. Stosunków Polsko-Czeskich i Polsko-Słowackich Polskiej Akademii Nauk/Oddział w Katowicach. Interesuje się socjologią religii, socjologią pojednania oraz szeroko rozumianą problematyką kultury współczesnej. Autor czterech

książek, redaktor i współredaktor dziesięciu prac zbiorowych, autor i współautor 95 artykułów opublikowanych w pracach zbiorowych i czasopiśmie (m.in. w „Implicit Religion”, „Sustainability”, „Studiach Socjologicznych”, „Przeglądzie Religioznawczym”, „Studiach Pedagogicznych”, „Kulturze i Edukacji”, „Studiach Humanistycznych AGH”).

15.00–16.00 PRZERWA OBIADOWA

16.00–17.30 PANEL: POZA ROLĄ I SCHEMATEM

moderatorka: Ewa Kokot

DRAMAT W DZIAŁANIU

Agata Dąbek (Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Krakowie)

Program *Dramat w działaniu* został zrealizowany w Narodowym Starym Teatrze w sezonie 2017/2018. Miał on na celu prezentację technik lektury i technik teatralnych, które wspomogą twórczą pracę z tekstem dramatycznym w szkole i w ośrodkach kultury. Podczas warsztatów z dramaturgiem, trenerem dramy i aktorami, nauczyciele i instruktorzy, działając na tekście *Antygony* Sofoklesa, poznali narzędzia, które umożliwiają: sprawdzenie w działaniu z młodzieżą konsekwencji wyborów życiowych bohaterów dramatycznych oraz ich postaw wobec świata, tworzenie i testowanie w działaniu z młodzieżą alternatywnych scenariuszy losów postaci w oparciu o doświadczenia młodzieży, jej stosunek do świata i wyznawany system wartości, przekazywanie efektów pracy warsztatowej w scenariusz teatralny i przedstawienie.

Projekt miał charakter dwustopniowy. Nauczyciele biorący udział w warsztatach, których efektem był krótki spektakl, w tym samym czasie poza teatrem przygotowywali etiudy z młodzieżą. Projekt wieńczył pokaz na Nowej Scenie NST wszystkich etiud powstałych w czasie trwania kursu: etiudy nauczycieli i tych, które stworzyli wraz z uczniami. Pokazane wspólnie, zyskiwały charakter równorzędny. Zmianie uległa też tradycyjna relacja uczeń–mistrz.

RUCHY NIETEORETYCZNE / NOWA MAPA OLECHOWA

Agata Dawidowicz i Dorota Schreiber (Ośrodek Kultury Górna w Łodzi)

Adam Szadkowski (Szkoła Podstawowa nr 141 w Łodzi)

Olechów to osiedle usytuowane na peryferiach Łodzi, typowe blokowisko nazywane „osiedlem-sypialnią”. Pracownicy Ośrodka Kultury Górna, prowadząc na tym terenie filię — Strefę Kultury Otwartej, postanowili zrealizować projekt *Ruchy nieteoretyczne*, którego celem było uruchomienie w młodych mieszkańcach tego osiedla pozytywnej zmiany w postrzeganiu i wartościowaniu miejsca swojego zamieszkania. Projekt podzielony został na kilka etapów. Najpierw odbyły się warsztaty dotyczące pracy z kamerą, montażu i realizacji dźwięku. Drugim etapem były spacerunki uczniów i nauczycieli — młodzież pokazywała ważne dla siebie miejsca na terenie osiedla. Jednocześnie uczniowie poznawali i nazywali uczucia, które kojarzą im się z domem i przedstawiali je w postaci znaku plastycznego. Podczas spacerów nasłuchiwali i rejestrowali w formie nagrań audio i wideo impresje z ważnych dla siebie miejsc. W ten sposób stworzone zostały własne mikrohistorie. Warsztaty poprowadzili: artysta, muzyk, autor wielu multimedialnych projektów Rafał Kołacki oraz dyplomowana artystka plastyk Dagmara Pochyła. Zwieńczeniem projektu była instalacja audio-wideo na terenie szkoły. Wykonane przez uczestników elementy instalacji plastycznych oraz dźwiękowych posłużyły do stworzenia wirtualnej, subiektywnej mapy osiedla z zaznaczonymi na niej istotnymi punktami, związanymi z dzieciństwem, dorastaniem czy domem. Mapa była udostępniona na stronie projektu w formie otwartej i edytowalnej tak, by każdy miał możliwość dodania obiektów czy punktów, które są dla niego ważne.

PATRZ — CZŁOWIEK!

Katarzyna Zabłocka

(Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Artura Grottgera w Supraślu)

Projekt realizowany w Białymstoku jest odpowiedzią na zjawisko nasilających się przejawów ksenofobii i dyskryminacji osób ze względu na narodowość, rasę, religię, przekonania itd. Za niezbędne w tej sytuacji uznajemy prowadzenie szeroko zakrojonych działań edukacyjno-artystycznych

angażujących i mobilizujących do budowania postaw otwartości, akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka zarówno młode pokolenie, jak i ich rodziców i dziadków. Projekt, na który składały się *Trzy ArtAkcje* odbywające się w przestrzeni miasta — *Krzesła*, *Red* i *Sucha Fontanna* — zwieńczony został plenerową wystawą wielkoformatową, podróżującą dalej po całym województwie podlaskim, a jej wernisaż został połączony z podsumowaniem projektu i debatą.

AXIS MUNDI. SZTUKA WSPÓLNEGO ODKRYWANIA W RAMACH TURYSTYKI KULTURALNEJ

Katarzyna Waluda (Szkoła Podstawowa nr 5 w Bytomiu)

Katarzyna Kalina (CSW Kronika w Bytomiu)

Działanie uczniów Szkoły Podstawowej nr 5 w Bytomiu w projekcie CSW Kronika *Axis mundi* to przykład działań podjętych w ramach swoistej wędrówki kulturalnej — nadal mało obecnej w szkole. Jest to wędrówka w głąb przestrzeni osobistej, dotąd nierozpoznanej, ale także do nieznanych miejsc w przestrzeni kulturowej i społecznej, w której funkcjonuje szkoła, a w której dojrzewa młody człowiek. Udział nauczyciela i uczniów w działaniach z artystą to możliwość odkrywania potencjału tkwiącego w nas samych, eksperymentowania, błędzenia, wyrażania swojej indywidualności poprzez działania twórcze. To także warsztat wzrastania do świadomego spotkania z drugim człowiekiem podczas wspólnego tworzenia, przeżywania, refleksyjnego działania w przestrzeni. Efekty działań w ramach projektu *Axis mundi* prezentowane były na wystawie w CSW Kronika w Bytomiu. Wybrane prace zostaną zaprezentowane w przestrzeni BeCeKu drugiego dnia konferencji.

Ewa Kokot — edukatorka sztuki i animatorka. Z wykształcenia pedagożka i historyczka sztuki. Od 1989 roku realizuje autorskie projekty *Dziecko–sztuka–kontakt*, warsztaty twórcze i akcje w przestrzeni miejskiej. Pomysłodawczyni trzech międzynarodowych konferencji poświęconych wychowaniu przez sztukę. Prowadzi działalność wykładową, publikuje. Współpracuje z instytucjami kultury w Polsce i w Europie. Kuratorka projektu Future Artists i Galerii Ściana Sztuki Dziecka w Katowicach. Od 2012 kieruje Domem Oświatowym Biblioteki Śląskiej. Inicjatorka projektu *Badania nad zwiększeniem kompetencji młodych ludzi z rejonu*

Śląska do odbioru sztuki najnowszej wraz z kompleksowym kształceniem kadr animatorów kultury oraz powołania Forum Animatorów Sztuki Najnowszej. Zastępca Przewodniczącego P. K. Wychowania Przez Sztukę InSEA. Stypendystka MKiDN. Laureatka Nagrody Prezydenta Miasta Katowice w dziedzinie kultury (2016).

17.30–18.00 PRZERWA NA KAWĘ

18.00–19.30 PANEL: W RELACJI ZE SOBĄ moderatorka: Agata Tecl-Szubert

IMPROWIZACJA TANECZNA JAKO WARSZTAT DO TWÓRCZEJ EDUKACJI I BUDOWANIA RELACJI

Magdalena Futrzyk (Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 w Bytomiu)

Ruch w edukacji często sprowadzany do przedmiotu, jakim jest wychowanie fizyczne, kojarzy się zazwyczaj z ćwiczeniami sprawnościowymi i uprawianiem sportu. Z kolei samo rozumienie i przedstawianie ciała w przestrzeni szkoły sprowadzone jest zwykle do edukacji zdrowotnej — zajęć z zakresu właściwego odżywiania, rekreacji, ale też podstawowych zagrożeń w obrębie problemu otyłości, nałogów czy autoagresji. Tendencje te odzierać może zmiana kierunku patrzenia na sam ruch, który stanowi istotę naszego istnienia. Jeśli wyzwolimy ruch z uprzednio przyjętej stylizacji, wydarzyć się może coś zaskakującego. W działaniach edukacyjnych wspomniane wyzwolenie ruchu jest możliwe za pomocą improwizacji tanecznej, która wywołuje u uczestników nieoczekiwane reakcje — uczucia radości, niepokoju, wszelkie rodzaje emocji, nieograniczone przez swobodę improwizowania. Staje się to prawdopodobne zwłaszcza w kontakcie z innymi, gdzie improwizacja taneczna przestaje być jedynie twórczą ekspresją danej jednostki.

doLAsTaMY

Jarosława Słowik (Szkoła Podstawowa nr 2 w Myślenicach)

Projekt *doLAsTaMY* to program zajęć i warsztatów, których celem jest redukcja stresu poprzez pracę z emocjami, treningi uważności, osvajanie przestrzeni szkolnej oraz budowanie bliskiej relacji z przyrodą. Inspirując się IKIGAI — filozofią podchodzenia z uważnością do „drobnostek” — i pozostając w harmonii z otaczającym środowiskiem, spacerujemy po lesie z leśniczym oraz trenerem survivalu, bierzemy udział w „kąpielach leśnych” czy warsztatach z wielozmysłowej percepcji przestrzeni. Młodzież angażuje się w globalne działania dla klimatu, m.in. poprzez zainicjowaną przez nich kampanię ekookucacji NO PLASTIC.

IMSPACE: KOLEKCJONOWANIE DOŚWIADCZEŃ

Daniel Leżoń (Imagination Space Center, Bytom)

Projekty IMSPACE są efektem współpracy grupy studentów i absolwentów Wydziału Teatru Tańca Akademii Sztuk Teatralnych, którzy postanowili podzielić się atmosferą wzajemnego rozwoju, praktyki i refleksji. Jednym z projektów są warsztaty *IMSPACE: ekspresja cielesna* prowadzone dla różnych grup, m.in. aktorów, nauczycieli, dzieci, grup zróżnicowanych wiekowo i etnicznie. Metoda IMSPACE jest zbiorem narzędzi i technik aktorskich, tanecznych, reżyserskich i choreograficznych popartych wiedzą z wielu dziedzin (m.in. antropologii sztuk widowiskowych, wiedzy o kulturze i religiach, filozofii). *IMSPACE* to uzupełnienie kultury w wirtualnej obecności. Nowe technologie skierowane są głównie do zmysłu wzroku, nasze działania mają na celu pobudzanie wielozmysłowej percepcji i wielozmysłowej obecności w świecie. Ważnym punktem jest organizowanie spotkań, inspirowanie do budowania relacji poza Internetem z ludźmi, którzy są fizycznie blisko. Chcemy rozbudzać odwagę podążania za własnymi zainteresowaniami oraz wiarę w sens działań podejmowanych zgodnie z potrzebami serca.

Agata Tecl-Szubert — edukatorka, animatorka kultury, filmoznawczyni, autorka tekstów poświęconych kulturze współczesnej oraz edukacji kulturalnej. Pomysłodawczyni i koordynatorka projektów oraz programów edukacyjnych w CSW Kronice w latach 2007–2013, kuratorka wystaw sztuki współczesnej dla młodego widza. Autorka i koordynatorka międzynarodowych projektów twórczych dla dzieci i młodzieży. Inicjatorka programu szkoleniowego skierowanego do nauczycieli i edukatorów: *Dzieci i młodzież chcą więcej*. Aktualnie pracuje w FilMOTECE Śląskiej (Instytucja Filmowa SILESIA FILM). Laureatka Stypendium Marszałka Województwa Śląskiego w dziedzinie kultury (2013). Wiceprezeska Śląskiego Towarzystwa Filmowego.

20.00 KOLACJA W RESTAURACJI POD CZAPLĄ

22 LISTOPADA (PIĄTEK)

BYTOMSKIE CENTRUM KULTURY

9.00–11.00 WARSZTATY Z ARTYSTAMI

WIZUALNOŚĆ PRZESTRZENI SZKOLNYCH

Tematyka warsztatów będzie koncentrować się na wizualności przestrzeni edukacji społecznych. Głównym obszarem analizy będą wnętrza szkolne, takie jak korytarze, sale gimnastyczne, pomieszczenia lekcyjne, a wraz z nimi sposoby aranżacji tych przestrzeni. Idea warsztatów została zainspirowana przemyśleniami fińskich i duńskich teoretyków architektury, takich jak Juhani Pallasmaa czy Steen Eiler Rasmussen. Obaj myśliciele opisują architekturę przez pryzmat zmysłów, rozpatrując ją z perspektywy traktowanego podmiotowo odbiorcy oraz jego indywidualnych doznań. Zarówno Pallasmaa, jak i Rasmussen w swoich tekstach podkreślają, że równie ważnym elementem, obok funkcjonalności architektury, jest doświadczenie otoczenia. Stąd znaczna część ich rozważań jest poświęcona kwestiom materialności i cielesności.

Powyższe zagadnienia staną się punktem wyjścia dla warsztatów opartych na refleksji nad wizualnością przestrzeni szkolnych. Wiedza na temat doświadczeń uczniów przemieszczających się po wnętrzach szkoły pozwala do pewnego stopnia zrozumieć to, w jaki sposób kształtuje się szkolna wspólnota, co czyni ją bardziej zintegrowaną i solidarną, a co może prowadzić do generowania wewnętrznych podziałów i hierarchii.

Dominik Ritszel — studiował na Uniwersytecie Śląskim w Cieszynie, Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach i Poznaniu. Artysta wizualny, tworzy filmy i wideoinstalacje. Stypendysta „Młodej Polski” (2014). Laureat nagrody głównej Trieste Contemporanea Award 2015. Obecnie doktorant na ASP w Katowicach. Mieszka i pracuje w Katowicach. Jego prace były pokazywane m.in. w ramach międzynarodowych festiwali przeglądu wideo: *Les Rencontres Internationales* (Gaité Lyrique, Palais de Tokyo, Paryż), *Projector*, *International Video Art Festival*, *FIPA 29'* (Barriz). Brał udział w wielu wystawach grupowych m.in. *Someone I have been observing for some time* w Pastificio Cereere, *Metronomics* w Another Vacant Space, *Przechwalki i pogrózki* w Trafostacji Sztuki, *Czekając na lepsze czasy* w Miejscu Projektów Zachęty. Indywidualnie wystawiał w Galerii CSW Kronica w Bytomiu, Baszcie Czarownic w Sopocie, Bank Pekao Project Room, Studio Tommaseo w Trieście.

NOISE&SILENCE. LABORATORIUM UWAŻNEJ OBECNOŚCI

Piotr Mateusz Wach, wykorzystując swoje doświadczenie performatywne i oscylując wokół tematu obecności w teatrze ruchu — w performansie, teatrze tańca czy aktorstwie fizycznym, zabierze uczestników w laboratoryjną podróż ciała. Ćwiczenia oparte na współodczuwaniu, trwaniu, kondensowaniu energii, podstawach telepatii, tworzeniu monologów wewnętrznych czy kreowaniu ruchu z przestrzeni irracjonalnych będą wykorzystywane jako wprowadzenie do podstaw performansu. Uczestnicy, badając granice własnej cielesności, określając przestrzenie pomiędzy tym co indywidualne–prywatne a zbiorowe–publiczne, będą pracować nad technikami budowania relacji opartych na pogłębionym słuchaniu i niewerbalnych poziomach komunikacji.

Piotr Mateusz Wach — performer oraz artysta teatru ruchu i ciała. Absolwent Akademii Sztuki Teatralnej w Krakowie, Wydziału Teatru Tańca w Bytomiu, Szkoły Aktorskiej Lart Studio w Krakowie oraz Letniej Akademii Sztuk Pięknych i Mediów w Wenecji (kierunek choreografia i performans). Związany z Teatrem INTERNO5 w Neapolu, Teatrem Tańca i Ruchu Rozbark w Bytomiu oraz międzynarodowym kolektywem inter:ferencje. Współpracował z m.in Tomaszem Bazanem, Jackiem Poniedziałkiem, Anną Piotrowską, Mikołajem Mikołajczykiem, Ceciliją Moisiej, Heleną Jonsdottir. Obecnie freelancer i marzyciel.

TAM JUŻ NIC NIE MA, czyli potencjał zaniechania

Tam już nic nie ma to jedna z wielu prac semantycznych, które autorka, Elżbieta Jabłońska, tworzy w oparciu o znalezione, zapożyczone, wybrane z przestrzeni publicznej słowa. Bazując na ich niejednoznacznym przekazie, poddaje je dodatkowej refleksji i skłania publiczność do ich nowej interpretacji. Dzięki umieszczeniu w odmiennych kontekstach, a także używając innego niż pierwotnie języka wizualnego dąży do budowania nowych, często krańcowo różnych znaczeń. Słowo, w relacji z otoczeniem, z przestrzenią czy z ludźmi, konkretnymi grupami osób może uwolnić zaskakujący potencjał.

Podczas warsztatów, poprzedzonych krótkim wstępem i prezentacją wybranych prac autorki, będziemy szukać wspomnianego potencjału, by ostatecznie użyć go w działaniu, dyskusji czy formie wizualnej. Zwątpienie czy porażka, z którymi często trzeba się mierzyć, tylko pozornie mają negatywny wydźwięk.

Elżbieta Jabłońska — artystka wizualna. W latach 1990–1995 studiowała na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 1996 pracuje w Zakładzie Rysunku UMK w Toruniu. Brała udział w wielu wystawach zbiorowych i indywidualnych. W jej dorobku znajdują się działania długofalowe oparte na współpracy z instytucjami kultury i publicznością (www.nieuzytksztuki.pl), projekty aktywizujące różne środowiska (Poręcz, Kijów, Ukraina, 2015) oraz próby kuratorskie (*Powtarzam je by doścignąć*, Muzeum Sztuki, Łódź, 2009). Twórczość Jabłońskiej wpisywana jest często w obręb sztuki feministycznej czy postfeministycznej, choć artystka unika tak jednoznacznego przypisania. Tworzy głównie instalacje, fotografie, performance oraz działania czasowo-przestrzenne. Wykorzystując i przekształcając popkulturowe stereotypy i klisze kobiecości prowadzi przepełnioną ironią grę z rolami społecznymi przypisanymi kobiecie, a jednocześnie — z mechanizmami instytucji sztuki. Poddaje też refleksji zaangażowanie społeczne artystów (cykl *Pomaganie*) oraz bada relacje semantyczne, niepokoi widza nieadekwatnością formy i treści językowego zapisu (neony). Mieszka w Kozielcu.

SZTUKA KONWERSACJI

Warsztaty Huberta Czerepoka będą okazją do refleksji nad zmianą języka i sposobu komunikacji, a także wpływem języka używanego w smartfonach na język mówiony, jego skrótowość. Uczestnicy zajęć będą się komunikowali wyłącznie za pomocą sms-ów.

Hubert Czerepok — artysta sztuk wizualnych, autor instalacji, fotografii, obiektów i filmów. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu, gdzie w 1999 roku obronił dyplom w pracowniach Izabelli Gustowskiej i Jana Berdyszaka. W latach 2002–2003 odbył studia podyplomowe w Jan van Eyck Academie w Maastricht, a w latach 2004–2005 w Higher Institute for Fine Arts w Antwerpii. Asystent, a potem adiunkt w Pracowni Video na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu. Obecnie profesor nadzwyczajny na Wydziale Malarstwa i Nowych Mediów Akademii Sztuki w Szczecinie, kierownik Pracowni Filmu Eksperymentalnego. Bada anomalie, rzeczy dziwne i wymykające się kontroli, analizuje konstrukcje determinujące ludzkie zachowania, tropi konspiracyjne teorie i zjawiska paranormalne, szuka reguł Wielkiego Spisku, miesza historię z utopią. Z wyjątkową erudycją i poczuciem humoru balansuje na granicy ironicznego dystansu i autentycznego zaangażowania.

11.00–11.30 PRZERWA NA KAWĘ

11.30–13.00 WEJDŹ W RELACJE Z PRZESTRZENIĄ

moderatorka: Katarzyna Chajbos

PIĄTKA Z PRZYRODY!

Ewa Surowiec (Grupa nieformalna Landszaft z Bytomia)

Projekt *Piątka z przyrody!* to twórcze spotkania na łonie natury, towarzyszące letnim, rodzinnym piknikom w bytomskim Parku Miejskim. Od czerwca do września odbyło się pięć bloków warsztatowych dotyczących tematyki przyrodniczo-artystycznej, dotykających tematów upcyclingu, kreacji, środowiska naturalnego czy projektowania. Spotkania uwrażliwiały odbiorców na estetykę, naturę, otoczenie oraz innych ludzi. Rozbudzały w dzieciach, młodzieży i rodzicach pokłady kreatywności, a także wzmacniały poczucie sprawczości. Zaangażowani w projekt artyści, animatorzy, edukatorzy i przyrodnicy zachęcali do podejmowania inicjatyw proekologicznych oraz do aktywizowania swojego środowiska we wspólnej walce o naszą planetę. Celem było również wzmocnienie w uczestnikach poczucia współodpowiedzialności za wygląd i jakość naszej przestrzeni, integracja środowiska miejskich społeczników i artystów oraz uzupełnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych najbliższego otoczenia.

TU TEATR BYTOM — ROZBARK

Jagoda Stuła (Fundacja Inqubator Teatralny z Bytomia)

Jak dobrze znasz swoje miasto? Co wiesz o budynkach, które cię otaczają? Znasz historię miejsc, które codziennie mijasz w drodze do pracy lub szkoły? Na te i inne pytania odpowiedzieli/ły sobie uczestnicy i uczestniczki warsztatów teatralnych i fotograficznych w ramach projektu *Tu Teatr Bytom — Rozbark*, którego organizatorem była Fundacja Inqubator Teatralny. Było to działanie skupione wokół historii dzielnicy Bytomia — Rozbarku. Uczestnicy zajęć rozpoczęli projekt spacerem historycznym po Rozbarku, podczas którego szukali inspiracji, poznali wiele ciekawych historii

i dowiedzieli się o kilku zapomnianych już faktach. Spacer był punktem wyjścia do warsztatów fotograficznych i teatralnych, był inspiracją w trakcie pracy. Młodzież pod okiem instruktorek wspólnie stworzyła spektakl i przygotowała wernisaż zdjęć. Finał projektu odbył się w Teatrze Rozbark. Na bazie rozpoczynającego projekt spaceru powstał przewodnik po bytomskim Rozbarku, który jest dostępny w Biurze Promocji Miasta. Można go także pobrać ze strony Fundacji Inqubator Teatralny.

AJNFART — KULTURALNA BRAMA

Katarzyna Jasielska, Agnieszka Sikora (Stowarzyszenie Jarmark Kultury)

Projekt polegał na stworzeniu artystycznego muralu w przestrzeni miejskiej, odwołującego się do historii Bytomia. W podcieniach bramy przy ul. Gliwickiej 8 znany bytomski artysta — grafciarz Jerzy Staszczuk — wykonał mural wzorowany na starych fotografiach Hotelu Lomnitz, Rynku i ul. Gliwickiej z końca XIX wieku. Projekt został stworzony przez grupę zadaniową, w skład której weszli członkowie Stowarzyszenia wraz z zaproszonymi do współpracy osobami, m.in. grafikami, ekipą techniczną, historykami. W prace budowlane zostali zaangażowani uczniowie Państwowych Szkół Budownictwa wraz z nauczycielami. Nie udałooby się zrealizować tego projektu bez wsparcia Wydziału Kultury UM Bytom. Realizacja tego projektu to początek tworzenia tzw. miejskiej galerii sztuki i ścieżki edukacyjnej. Jesteśmy w trakcie realizacji projektu, w ramach którego powstanie kolejny mural, a w tworzenie jego koncepcji będzie zaangażowana bytomska młodzież.

Katarzyna Chajbos – koordynatorka Poznańskiego Programu Edukacji Kulturowej. Absolwentka etnolingwistyki i socjologii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. Doktorantka w Zakładzie Badań Kultury Wizualnej i Materialnej w Instytucie Socjologii UAM, gdzie przygotowuje rozprawę poświęconą kontrolnej funkcji wstydu. Jest badaczką sieci Latających Socjologów i Animatorów Kultury Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „e” oraz Centrum Praktyk Edukacyjnych w Poznaniu. Kuratorka projektów z zakresu edukacji kulturowej. Uczestniczy w działaniach badawczych związanych z animacją, społecznymi aspektami partycypacji, emocjami, a także z kulturą i jej aspektami wizualnymi. Doradza i szkoli z metod diagnozy społeczności lokalnych i pracy z nimi.

13.00–13.30 ZAKOŃCZENIE I PODSUMOWANIE KONFERENCJI

13.30–14.30 OBIAD

14.30–16.00 SPACER TEMATYCZNY PO DZIELNICY ROZBARK

prowadzenie: Aleksandra Goniewicz

Spacer po Rozbarku, dzielnicy Bytomia, to zaproszenie do doświadczenia przestrzeni miasta — dotychczas zaniedbanej, dziś poddawanej rewitalizacji i odkrywanej na nowo. Uczestnicy spaceru udadzą się trasą, która stanowiła inspirację i punkt wyjścia dla młodzieży — uczestników projektu *Tu Teatr Bytom — Rozbark*, w ramach którego miały miejsce warsztaty fotograficzne i teatralne. Będzie to spacer historyczny, ale skłaniający do treningu uważności, czyli przyglądania się zamiast patrzenia.

Aleksandra Goniewicz — absolwentka Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, kierunek historia. Od 1998 roku pracuje w Śląskim Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach, od 2016 — w Regionalnym Instytucie Kultury w Katowicach. Autorka części historycznej dokumentacji konserwatorskiej. Brała udział w pracach zespołu nad wpisem obiektów na listę pomników historii. W sferze jej zainteresowań znajduje się również problematyka związana z grobownictwem wojennym. W latach 2003–2016 współpracowała z Wojewódzkim Komitetem Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Katowicach w ramach komisji historycznej. Brała udział w pracach inwentaryzacyjnych dotyczących stanu utrzymania kwater i cmentarzy wojennych i innych miejsc pamięci na terenie województwa śląskiego. Pomysłodawczyni i współautorka jednodniówek związanych z obchodami jubileuszowych lat w województwie śląskim.

WYSTAWA CSW KRONIKA W BYTOMSKIM CENTRUM KULTURY

PĘPEK ŚWIATA. WYSTAWA EDUKACYJNA

udział wzięli: Magdalena Fabiańczyk, Dorota Hadrian, Milena Kowalska, Wojciech Ochocki, Grażyna Monika Olszewska, Uladzimir Pazniak, Krzysztof Piskula, Piotr Śnieguła, Iga Świeściak, Agata Zastrzeżyńska oraz młodzi twórcy z Bytomia i Katowic

kuratorzy: Katarzyna Kalina i Paweł Wątroba

Pępek świata, centrum wydarzeń, matecznik, bezpieczna przystań. W zamierzonych czasach wyobrazonym środkiem mogło być święte drzewo, góra kosmiczna, kamień lub totem, wokół którego kumulowało się życie danej społeczności. Artefakty te wyznaczały oś kosmiczną i przypisywano im funkcje wyroczni, która umożliwiała kontakt z przeszłością i przyszłością. Współczesny wymiar tej idei to indywidualne centrum porządkujące ludzkie działania i cele, dające poczucie bezpieczeństwa i harmonii. Może być nim domowe zacisze, rodzina, łono natury lub instytucja, która ogniskuje energię twórczą.

Co roku w Kronice, w okresie wakacyjnym, przygotowywana jest wystawa zbiorowa artystów we współpracy z dziećmi i młodzieżą, która podsumowuje działalność edukacyjną Świetlicy Sztuki. Tegoroczna odsłona skupia się na zagadnieniu środka: tego realnego bądź wyobrazonego, przestrzennego i społecznego, indywidualnego lub wspólnego nam wszystkim. Młodzi twórcy pojawiają się i znikają, jeżdżą na motorach, tworzą kasowe blokbastery, czeszą się zamiast strzelać. Wszystko to jest możliwe w centrum ich własnego wszechświata, wokół którego krążą niczym księżyce.

Podczas prezentacji części wystawy w Bytomskim Centrum Kultury zobaczymy dwie instalacje oraz scenografię w procesie, będące efektem warsztatów przeprowadzonych przez artystów wizualnych z młodzieżą podczas projektu edukacyjnego *Axis mundi*, w którym udział wzięły placówki oświatowe i wychowawcze z Bytomia i Katowic. Podsumowaniem tematu przewodniego projektu oraz wystawy jest zeszyt edukacyjny dla dzieci i edukatorów, a w nim opowiadanie dla najmłodszych, część warsztatowa oraz ilustracje.

Pełna odsłona wystawy była prezentowana w CSW Kronika w terminie 5.10.–15.11.2019.

Projekt *Axis mundi* jest dofinansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

INFORMACJE

MIEJSCE KONFERENCJI:

21.11.2019

Bytomski Teatr Tańca i Ruchu ROZBARK
ul. W. Kilara 29 (dawna Dojazd 29)
41-902 Bytom
teatrozbark.pl

22.11.2019

Bytomskie Centrum Kultury
Plac Karin Stanek 1
41-902 Bytom
becek.pl

WARSZTATY WIZUALNOŚĆ PRZESTRZENI SZKOLNYCH:

Centrum Sztuki Współczesnej Kronika
Rynek 26, 41-902 Bytom
kronika.org.pl

KOLACJA 21.11.2019

Restauracja pod Czapłą
ul. Moniuszki 8
41-902 Bytom

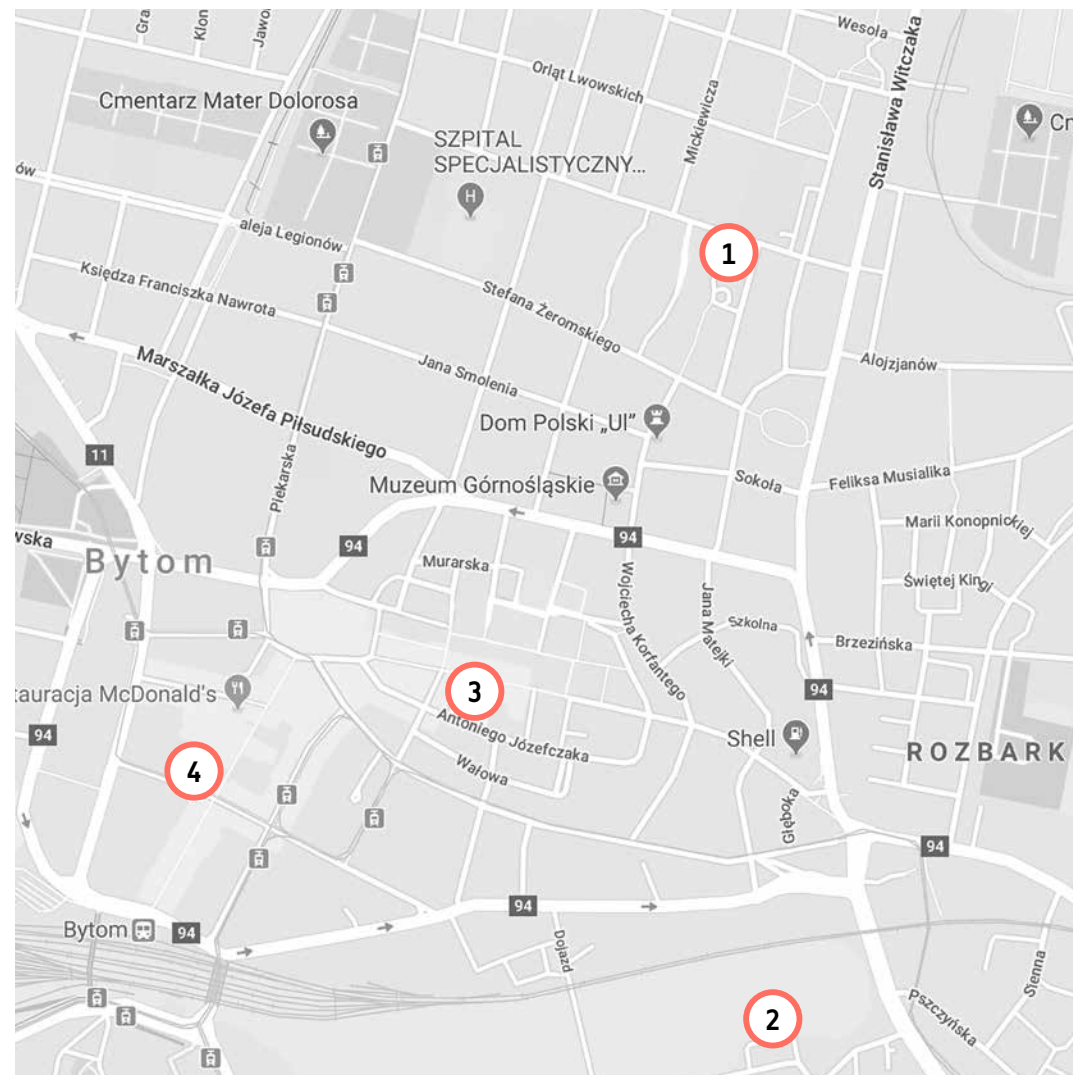
KONTAKT:

sztukaedukacji@zacheta.art.pl

sztukaedukacji.zacheta.art.pl
facebook.com/sztukaedukacjikonferencja

MAPA

1. Bytomskie Centrum Kultury, Plac Karin Stanek 1
2. Bytomski Teatr Tańca i Ruchu ROZBARK, ul. W. Kilara 29
3. Centrum Sztuki Współczesnej Kronika, Rynek 26
4. Restauracja pod Czapłą, ul. Moniuszki 8

ORGANIZATOR

PARTNERZY

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
MINISTERSTWA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

PATRON MEDIALNY

